

**Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi kuntien valtionosuuslain
väliaikaisesta muuttamisesta**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan kuntien valtionosuuslakia muutettavaksi väliaikaisesti siten, että kuntien vuoden 1993 yleisestä valtionosuudesta vähennetään asiakasmaksutulojen kertymän lisäystä vastaava asukasta kohti laskettu markkamäärä, jonka valtioneuvosto vahvistaa. Lisäksi ehdotetaan, että asiakas- ja oppilasmaksutulojen muutosten aiheuttamia valtionosuuksien muutoksia ei oteta vuoden 1993 osalta

huomioon valtionosuusjärjestelmän siirtymäkauden tasauksen laskennassa.

Lakiehdotus liittyy vuoden 1993 valtion talousarvioon ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 1993 alusta ja olemaan voimassa vuoden 1993 loppuun.

PERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne ja ehdotetut muutokset

Vuoden 1993 alusta voimaan tulevan kuntien valtionosuuslain (688/92) 34 §:n mukaan yleisen valtionosuuden keskimääräinen markkamäärä asukasta kohti on vuoden 1989 kustannustasossa 532 markkaa.

Valtioneuvosto on 17 päivänä syyskuuta 1992 vahvistanut kuntien yleisen valtionosuuden markkamääräksi 581 markkaa vuodelle 1993. Markkamäärää vahvistettaessa ei ole otettu huomioon kunnille mahdollisesti kertyviä maksutulojen muutoksia.

Julkisen talouden erääksi tasapainoittamiskeinoksi on esitetty useilla tahoilla maksupolitiikan tehostamista. Kyse on tällöin sekä valtion että kuntien taloudesta. Viime aikoina kunnille on pyritty antamaan enemmän mahdollisuuksia päättää maksujen suuruudesta. Valtio on kuitenkin viime kädessä vastuussa kansalaisten tasavertaisesta kohtelusta ja palvelujen tasapuolisesta saatavuudesta. Tässä tarkoituksessa valtiolla on oltava tietty mahdollisuus ohjata kunnallisten palvelujen maksujen

vaikutusta rahoitusvastuisiin. Tämän vaikutusmahdollisuuden on myös syytä näkyä kuntien valtionosuuksissa.

Ohjaus on kuitenkin järjestettävä siten, että sillä ei muuteta valtion ja kuntien välistä kustannustenjakoa.

Valtioneuvoston toimenpiteistä julkisen talouden tasapainon parantamiseksi 14 päivänä lokakuuta 1992 tekemän periaatepäätöksen 4.3 kohdan mukaan muutetaan vuoden 1993 alusta voimaan tulevaa kuntien valtionosuuslainsäädäntöä siten, että maksutulot voidaan vähentää valtionosuuksien perusteena olevia kustannuksia laskettaessa, mikä merkitsee sitä, että bruttoperiaatteesta palataan nettoperiaatteeseen.

Edellä olevaan viitaten on tarkoitus ottaa vuoden 1993 sosiaali- ja terveydenhuollon sekä opetustoimen valtionosuuksissa huomioon kuntien laajentuneet mahdollisuudet tehostaa maksupolitiikkaansa. Vähennys tehtäisiin laskennallisena kuntien asukaslukujen mukaisessa suhteessa, ja se toteutettaisiin edellä mainitun periaatepäätöksen mukaisessa laajuudessa.

Valtionosuusuudistuksessa tehtäväkohtaisia valtionosuuksia siirrettiin yleiseen valtionosuus-

teen. Tehtäväkohtaisten valtionosuuksien muuttuessa yleinen valtionosuus muuttuu siirrettyjen osien suhteessa. Tämän vuoksi vuoden 1993 yleisen valtionosuuden markkamäärässä tulisi ottaa huomioon tehtäväkohtaisiin valtionosuuksiin maksutulojen kertymän johdosta aiheutuneet muutokset.

Valtionosuusjärjestelmän muutoksen taloudellisia vaikutuksia tasataan siirtymäjärjestelyillä. Tasaus perustuu vuosilta 1988—1990 tehtäviin laskelmiin, joilla arvioidaan kunta-kohtaisten määräytymisperusteiden muutoksista aiheutuvia valtionosuuksien siirtymiä. Maksutulojen lisäyksiä vuonna 1993 ei voida pitää sellaisina kuntakohtaisten määräytymisperusteiden muutoksina, että ne pitäisi ottaa mukaan kunnittaisia valtionosuusperusteista johdettavia poikkeamia laskettaessa.

Edellä olevaan viitaten ehdotetaan kuntien valtionosuuslakiin lisättäväksi väliaikaisesti uusi 36 §. Sen 1 momentin perusteella valtioneuvosto voisi vahvistaa markkamäärän, jolla yleistä valtionosuutta vähennettäisiin kuntien asiakasmaksutulojen arvioidun lisäyksen vuoksi vuonna 1993. Pykälän 2 momentilla puolestaan selkeytetään valtionosuuslain 15 §:n mukaisen tasauksen laskemistapaa vuoden 1993 osalta. Sen mukaan vuonna 1993 maksutulojen lisäyksen vuoksi valtionosuuksiin tehtäviä vähennyksiä ei oteta huomioon laskettaessa yleisen valtionosuuden siirtymäkauden tasausta.

2. Asian valmistelu

Asia on valmisteltu sisäasiainministeriössä virkatyönä ja sitä on käsitelty valtion ja kun-

tien välisissä niin sanotuissa järjestelyasiakirja-neuvotteluissa.

3. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei muuteta valtion ja kuntien välistä kustannustenjakoa. Vuonna 1993 arvioidaan yleisen valtionosuuden olevan asukasta kohden noin 8 markkaa pienempi kuin ilman maksutulojen lisäyksen huomioon ottamista.

4. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Esitys on laadittu siten, että se tulee käsitellä yhdessä laeiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 5 ja 6 §:n muuttamisesta ja sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain 45 §:n muuttamisesta annetun hallituksen esityksen sekä laiksi eräistä opetus- ja kulttuuritoimen vuoden 1993 rahoitusta koskevista järjestelyistä annetun hallituksen esityksen kanssa. Laki on tarkoitettu käsiteltäväksi valtion vuoden 1993 talousarvioesityksen yhteydessä.

5. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1993, ja se on voimassa 31 päivään joulukuuta 1993.

Edellä olevan perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

kuntien valtionosuuslain väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään 3 päivänä elokuuta 1992 annettuun kuntien valtionosuuslakiin (688/92) väliaikaisesti uusi 36 § seuraavasti:

36 §

Asiakas- ja oppilasmaksutulojen huomioon ottaminen vuoden 1993 valtionosuudessa

Edellä 8 §:n mukaisesti kunnalle määräytyvästä vuoden 1993 yleisestä valtionosuudesta vähennetään kutakin kunnan asukasta kohden markkamäärä, jonka valtioneuvosto vahvistaa ottamalla huomioon arvioidut lisäykset asiakasmaksutulojen kokonaismäärässä.

Asiakas- ja oppilasmaksutulojen muutosten

aiheuttamia valtionosuuden muutoksia ei oteta huomioon laskettaessa 15 §:n mukaista tasausta vuodelle 1993.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 ja on voimassa 31 päivään joulukuuta 1993.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 6 päivänä marraskuuta 1992

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Sisäasiainministeri *Mauri Pekkarinen*

